

ASCENSIÓ FIGUERES GÓRRIZ
Presidenta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

L'ACADÈMIA DINS DEL
PROCÉS DE NORMALITZACIÓ
DEL VALENCIÀ

EL DIRECTOR
DE LA REAL SOCIETAT ECONÒMICA D'AMICS DEL PAÍS

En compliment a convidar-vos a la Conferència que es celebrarà el dia 13 de Novembre, a les 19:30 hores
en el Centre Cultural de BANCAIXA, Plaça de Tetuán, 23, a càrrec de la:

Hble. Sra. Ascensió Figueres Górriz

(Presidenta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua)

Sobre el tema: "L'Acadèmia dins del procés de normalització del valencià"

BANCAIXA

València, novembre de 2005

INTRODUCCIÓ

ESTIMATS Amigues i Amics. Aquest mes de novembre es complixen vint anys de la publicació de la Llei de Us i

Ensenyament del Valencià, que en el seu Article 1.r diu textualment:

1. La present Llei té per objecte genèric complimentar i desplegar allò que disposa l'article seté de l'Estatut d'Autonomia quan regula l'ús normal i oficial del valencià a tots els àmbits de la convivència social, així com el seu ensenyament.

2. Per aixó, són objectius específics de la present Llei els següents:

- a) Fer efectiu els drets de tots els ciutadans a conèixer i usar el valencià.
- b) Protegir la seua recuperació i garantir l'ús normal i oficial.
- c) Regular els criteris d'aplicació del valencià a l'Administració, mitjans de comunicació social i ensenyament.
- d) Delimitar els territoris en els quals predomine l'ús del valencià i del castellà.
- e) Garantir, d'acord amb principis de gradualitat i voluntarietat, el coneixement i ús del valencià a tot l'àmbit territorial de la Comunitat.

Per llei de 16 de setembre de 1998 es va crear l' Acadèmia Valenciana de la Llengua. La AVL com institució de caràcter públic, adscrita a la Presidència de la Generalitat, que gaudix de personalitat jurídica pròpia i exercix les seues funcions amb autonomia orgànica, funcional i pressupostària per a garantir la seua objectivitat i independència, té per funció determinar i elaborar, si és el cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià. Així com, vetlar pel valencià partint de la tradició lexicogràfica, literària, i la realitat lingüística genuïna valenciana, així com, la normativització consolidada, a partir de les denominades Normes de Castelló. El 31 de juliol del 2001 la Junta de Govern de l'Acadèmia elegix a Ascensión Figueres com a presidenta.

D'acord amb la invitació cursada a tots els socis a l'efecte, L'Honorable senyora Ascensión Figueres Górriz ens parlarà amb autoritat sobre el paper de esta institució dins del procés de normalització del valencià. Com a presentació em permet reproduir algunes línies d'un article d'opinió publicat 9 d'octubre de 2002, en "Levante-El Mercantil Valenciano":

“...Hui..., podem sentir-nos satisfets d'haver recuperat els nostres signes d'identitat i de comptar amb unes institucions pròpies que són el millor referent per a garantir el futur del poble valencià. L'Estatut d'autonomia, que enguany ha complit vint anys, s'ha convertit en la carta magna dels valencians i la Generalitat Valenciana en la institució autonòmica que ha fet possible recuperar la il·lusió d'esta puixant Comunitat Valenciana...”

“...Els nostres fills han après la nostra llengua i l'han començat a utilitzar i a estimar amb orgull de genealogia. I gràcies a les institucions pròpies que ens hem atorgat s'ha creat l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, la institució que tinc l'honor de presidir, amb la finalitat de determinar i elaborar la normativa lingüística de l'idioma valencià i de vetlar per ell partint de la tradició lexicogràfica, literària i de la realitat lingüística genuïna valenciana, així com la normativització consolidada a partir de les denominades Normes de Castelló...”

SANTIAGO DEL AGUA
“Luces y Sombras”, RSEAP

SENYOR Director de la Reial Societat Econòmica d'Amics del País de València; senyores i senyors, bona vesprada a tots.

Abans d'iniciar la meua intervenció, vull agrair a esta centenària entitat l'amable invitació per a participar hui en este acte i que, com sempre dic quan sóc convidada a pronunciar un conferència, constituïx una oportunitat per a explicar què estem fent en l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, quines són les nostres inquietuds i quins són els reptes per assolir els qui, com jo mateix, tenim la satisfacció de pertànyer a esta institució de la Generalitat Valenciana.

Molts de vosaltres ja coneixeu la gènesi de la creació de l'AVL; per tant, no incidiré en una qüestió que ja s'ha comentat en moltes ocasions. Només recordaré que la seua creació té per objecte buscar una eixida positiva i favorable a la qüestió de la llengua i que, al mateix temps, permeta tancar un conflicte, que, durant dècades, ha fet de la llengua una font permanent de controvèrsia i disputes.

En eixe marc general i amb eixa intenció de normalitzar el valencià, com diu el títol d'esta conferència, l'AVL ha intentat buscar un consens tan ampli com siga possible en totes les propostes realitzades. En estos dos anys –ho crec amb total convenciment i honestetat– hem avançat amb rapidesa i amb pas ferm cap a eixa desitjada voluntat de tancar velles rancúnies i desconfiances, i trobar –només des d'uns plantejaments rigorosos, convinents i científics–, la solució a l'anomenat conflicte lingüístic.

Eixa fermesa ens permet, a pesar de la nostra joventut institucional, poder afirmar que l'Acadèmia ha marcat des de l'aprovació dels dos acords normatius del 2002 l'únic rumb possible, un rumb que considerem que és el camí correcte per a avançar en la consolidació de la nostra llengua, el valencià, i en el reconeixement de la nostra pròpia identitat lingüística.

Els valencians tenim una llengua antiga que compta amb nombroses formes genuïnes, vives en la parla i documentades en els clàssics, com tots els que esteu ací coneixeu. Eixes formes genuïnes, a les quals em referisc, formen part de la nostra riquesa lingüística i ens caracteritzen dins d'un sistema lingüístic compartit sobre el que més avant em referiré.

Tot açò ho hem defés com a prioritari i volem que s'evidencie en els nostres treballs, treballs que donaran pas en el futur als instruments que els valencians tindran com a referent lingüístic: el Diccionari ortogràfic, la Gramàtica i el Diccionari normatiu. Uns referents i uns instruments essencials per a la normalització de la nostra llengua.

Tots estos projectes els estem fent els acadèmics amb un alt grau d'entusiasme, amb moltes hores de dedicació i amb prou serenitat i comprensió mútua. No amagaré que en este temps també hem hagut de superar obstacles que ha calgut sortejar amb habilitat i tacte per a evitar qualsevol intent de trencar l'equilibri intern.

Si algú pensava que l'AVL anava a ser un lloc d'enfrontament, s'ha equivocat. I de fet, més enllà del voluntarisme i de la correcció formal, el diàleg i el debat entre les sensibilitats diferents representades al si de l'Acadèmia ha servit per a molt. No es pot oblidar que l'AVL és el resultat d'un pacte, el Pacte per la Llengua, fruit de la voluntat dels grups polítics majoritaris representats a les Corts Valencianes, que expressen la sobirania del poble valencià.

L'últim exemple l'hem vist fa menys d'una setmana amb motiu de l'elecció dels tres nous acadèmics –els senyors Àngel Calpe, Emili Casanova i Manuel Pérez Saldanya, que ocuparan les vacants deixades pels Srs. Xavier Casp, Alfred Ayza i Carme Barceló–, persones que, de segur, faran una gran tasca en favor de la nostra llengua. I, com ha dit Àngel Calpe, – paraules que compartisc – “no ens podem permetre el luxe de continuar enfrontats. Hem d'intentar apartar-nos de postures essencialistes i reconèixer els valors i les aportacions de tots”.

Eixa estabilitat és en este moment la millor salvaguarda del nostre treball, més allà dels interessos personals o de determinats col·lectius acostumats a mirar i aplaudir –per utilitzar un símil futbolístic– més les jugades de l'equip contrari que les del de casa.

I perquè eixa actitud front a l'AVL? Jo crec que els valencians hem tingut tradicionalment un dèficit d'autoestima; moltes voltes hem cregut que les coses del veí són millors que les nostres. Eixe desànim ens ha portat a situacions ridícules i d'inferioritat, quan és ben cert que nosaltres tenim les mateixes possibilitats i capacitats per construir el nostre projecte. Ens cal creure més en nosaltres i superar vells perjuís.

La nostra llengua, el valencià, l'hem d'estimar tots. S'enganyen aquells que diuen o creuen que des de l'Acadèmia ens estem inventant un valencià nou, un valencià diferent. Res més lluny de la realitat. Lo que volem i estem fent és revisar aquelles qüestions que considerem que són objecte de millora, sense que això signifie transformar o variar la llengua.

No es tracta de prohibir formes lingüístiques; açò suposaria un empobriment per a la llengua. Al contrari, volem enriquir el valencià posant en valor paraules vives, expressions utilitzades de sempre per la gent de les nostres comarques, mots valencians que, per no formar part d'una estandardització, molts consideren que són d'un nivell inferior. El nostre criteri es fonamenta a defensar i potenciar allò que és patrimoni dels valencians.

Una mostra del complex de què parlava, i ho dic amb una certa perplexitat, és que han hagut de vindre els membres de l'Institut d'Estudis Catalans a València per a confirmar que el treball de l'Acadèmia és encomiable i que el camí triat per a potenciar i conservar les nostres formes lingüístiques és el correcte. I ho han reconegut quan els hem explicat tots els projectes en marxa, bàsics i fonamentals per al futur del valencià.

En canvi ací, a casa nostra, hem rebut les majors crítiques i la incomprensió d'aquells que consideren l'IEC com a autoritat lingüística. En canvi, la mateixa Secció Filològica de l'IEC, amb una actitud respectuosa, reconeix l'Acadèmia Valenciana com l'autoritat lingüística dins de la Comunitat Valenciana.

Esta mateixa reflexió hauria de servir per a aquells que des d'altres posicions extremades han menyspreat l'AVL. És hora que també ells es replantejen les seues opinions i vegem com, des del trellat i el diàleg, podem canviar aspectes que fins ara semblaven insalvables.

Els valencians som ciutadans que vivim en una comunitat amb una llengua pròpia i viva, que en este inici del segle XXI desitja retrobar-se amb el seu millor i més ric bagatge cultural, per a deixar arrere antigues divisions que per a res beneficien els interessos del nostre poble, ni del nostre idioma.

El treball realitzat al si de l'Acadèmia ens fa ser optimistes. El clima de consens és el necessari. Les discussions dialèctiques i filològiques que es produïxen per qüestions lingüístiques formen part de la quotidianitat, com en qualsevol altre àmbit de l'activitat econòmica, política, empresarial o social...

Podem parlar, per tant, d'una normalitat durant molts anys desitjada, però que no existia, i que ací i ara podem dir que hem aconseguit gràcies a l'AVL. Eixe és un mèrit –perdonen la meua immodèstia– que cal anotar-lo en els bons oficis de tots els membres de l'Acadèmia i també de les persones i institucions que col·laboren amb nosaltres i d'aquelles que simplement valoren i recolzen el nostre treball.

I què fem per a aconseguir això? Les seccions i les comissions de l'AVL han desplegat un ampli ventall de treballs que començaran a vore la llum dins de poc. Fins ara hem fet la faena més fosca. Hem construït els fonaments, la part més sòlida, però menys vistosa, d'un edifici, l'acadèmic, que s'ha de convertir en el d'una institució emblemàtica de la societat i de la cultura valenciana.

Però també hem iniciat la construcció dels primers pilars, aquells que donen solidesa i seguretat per a alçar l'edifici sense cap risc. I en eixes estem. En definitiva, volem fer una casa confortable i austera, clàssica i al mateix temps moderna, però, sobretot, on puguen conviure per molts anys tots els valencians. Eixe és el nostre compromís i també la nostra major ambició.

Coneixedors de la nostra realitat i de la projecció cultural i social, hem iniciat diversos treballs. Adés he citat els tres grans projectes que duem entre mans i que centren els nostres principals esforços: el Diccionari ortogràfic, la Gramàtica i el Diccionari normatiu. Estos dos últims –la Gramàtica i el Diccionari normatiu–, requerixen necessàriament, per la pròpia envergadura, un període ampli de temps per a eixir a la llum.

Tanmateix, el *Diccionari ortogràfic valencià*, el primer d'estos grans projectes, estarà acabat i publicat en el 2004. En estos moments, el *Diccionari ortogràfic valencià* està molt avançat i des d'ací vull animar els acadèmics redactors perquè continuen amb eixe esperit de dedicació i diàleg que han demostrat al llarg del tot el procés.

He citat el *Diccionari ortogràfic valencià*, però hi ha molts altres treballs en fase d'elaboració, com ara l'*Atlas toponímic valencià*, que eixirà a la llum també l'any que ve; el *Llibre blanc de l'ús del valencià*, que conté una macroenquesta sociolingüística que acabem de contractar; la toponímia; el corpus antroponímic; la creació de l'arxiu audiovisual valencià, etcètera.

També vull recordar, i més enguany que celebrem el centenari de mossén Sorribes, la versió valenciana dels texts litúrgics que aprovarem l'any passat i entregarem als bisbes, i que esperem que prompte reba l'aprovació canònica.

Vull dedicar també un apartat de la meua allocució a la col·laboració amb les universitats en matèria d'estudi del valencià. És necessari aprofitar el cabdal de recursos humans i d'investigació que tenen les nostres universitats. En estos moments l'Acadèmia té ja signats huit convenis amb les universitats valencianes sobre diversos temes d'interés comú en el camp de la lexicografia, de l'onomàstica, de la documentació històrica i literària...

No vaig a estendre'm ara a explicar-los cada projecte, però sí que vull fer menció d'un d'ells que està fent la Universitat d'Alacant, perquè em sembla que és una aportació molt innovadora. Es tracta d'un sistema informàtic que ajuda a llegir el valencià correctament. Pensem en l'aprofitament que pot tindre un instrument com este, en camps com ara l'ensenyança o els mitjans de comunicació.

També vull fer menció de la bona acollida que va tindre la nostra convocatòria de beques per a la investigació lingüística, amb la participació d'una trentena d'investigadors, o les ajudes que hem donat per a la celebració de congressos...

Tant per la via de convenis, com a través de les beques i ajudes, moltes entitats culturals i grups d'intel·lectuals veuen l'Acadèmia com un vehicle indispensable per a restablir una normalitat trencada en dècades passades i que ara tots volem recuperar pel bé de la nostra llengua.

I convé anotar que la projecció social de la nostra institució ha anat més enllà de l'àmbit estricte de la investigació lingüística, i aposta també, de manera decidida, pel foment del valencià. No podem oblidar que la nostra Llei de Creació ens atribuïx també competències a l'hora de "vetlar per l'ús normal del valencià" (art. 7 d).

Especialment l'Acadèmia s'està dedicant a difondre el coneixement de la llengua en els centres valencians de l'exterior de la Comunitat Valenciana. Enguany, per exemple, hem celebrat amb molt d'èxit dos cursos de valencià en el Centre Valencià de San Juan, a la República Argentina, on han participat prop d'un centenar de membres dels centres valencians d'Hispanoamèrica...

I per al pròxim any encetarem una nova línia d'actuació destinada també a

crear càtedres de llengua i cultura valenciana en l'exterior de la Comunitat Valenciana, tant en universitats espanyoles com estrangeres.

L'Acadèmia, conscient de la realitat social més immediata, iniciarà també l'any que ve una línia d'ajudes a l'ensenyança del valencià entre la població immigrada. Som conscients que el coneixement de la nostra llengua és indispensable per a una verdadera integració.

Eixa implicació i connexió amb el teixit social i cultural de la Comunitat Valenciana és una missió fonamental de l'Acadèmia, si volem que siga una institució respectada i estimada dins i fora del nostre territori. En eixe sentit, hem iniciat relacions amb altres institucions semblants a la nostra. Ja hem mantingut contactes amb quasi totes les acadèmies o instituts que en matèria lingüística són autoritat dins del seu àmbit territorial a l'Estat espanyol.

Hem mantingut contactes amb la Reial Acadèmia Espanyola i amb la Reial Acadèmia Gallega.

Com ja m'he referit abans, la més recent ha sigut amb la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, que, representada pels membres del Consell de Govern, va visitar la seu de l'AVL a Sant Miquel del Reís el 31 d'octubre passat. Com vaig dir aquell dia, eixa visita, com també la que nosaltres vam realitzar a Barcelona el mes de juliol, obri les portes a futures trobades amb l'Institut, dins d'unes relacions horitzontals, normals i en pla d'igualtat. I així les han de vore els valencians: amb normalitat i tranquil·litat. Ningú pretén conquerir ni sotmetre l'altre, conscients de l'autoritat de cadascú en la seua comunitat autònoma.

L'ambient de cordialitat i respecte entre les dos institucions facilitarà una línia de col·laboració que podrà quallar en futures propostes a curt termini, però que en cap cas seran vinculants per a la presa d'acords normatius. Un sistema lingüístic compartit significa que les solucions normatives hauran de ser les mateixes en molts casos, sense renunciar ningú a les seues peculiaritats i característiques pròpies. Eixes peculiaritats, eixes diferències que ens caracteritzen, són fermament defenses per l'AVL, i a més a més, potenciades i prioritzades. Eixe és el timó que guia els treballs de l'AVL.

I hui, per les dates en què ens trobem, no puc deixar de banda una llei que –entenc– ha sigut capital per a la llengua valenciana. Este mes es complix el vint aniversari de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià. Una llei, en aquell moment discutida i fins i tot mal compresa per molts, però que amb el transcurs del temps s'ha pogut demostrar que ha sigut un instrument fonamental per a la recuperació de la llengua dels valencians, el nostre patrimoni més valuós.

Les dades d'evolució referides a l'aplicació de la llei són ben eloqüents. El 1983, any de l'entrada en vigor de la Llei, l'Ensenyament en valencià era anecdòtic: no arribaven a 1.500 alumnes d'Educació Primària repartits en només 10 centres en tota la Comunitat.

A la mitat d'este període, en el curs 1992-93, la xifra d'alumnes de Primària superava els 30.000 i en Secundària eren vora 5.000. El nombre de col·legis

també havia augmentat considerablement: 392 en primària i 58 en Educació Secundària.

I el curs passat, totes estes xifres havien sigut àmpliament superades fins a arribar a més de 112.000 xiquets i xiquetes en Primària i més de 35.000 jóvens en Secundària, mentres que les dades de centres que tenen línies en valencià també havien crescut fins a superar els 900 centres en total.

En esta evolució també cal tindre en compte el professorat, que ha realitzat un considerable esforç per a aconseguir un nivell d'ensenyança òptim. Només un exemple. En l'últim curs, el 2002-2003, més de 2.500 professors assistiren a cursos d'actualització lingüística i cursos i seminaris de Didàctica i Metodologia de Llengües.

Esta millora en l'ensenyança també ha quallat en uns altres aspectes dins de la nostra societat. Hui la gent té un major coneixement del valencià, llig més en valencià i escriu en valencià, però en cal més. L'evolució, sobretot en este últim aspecte, el de l'escriptura, és prou més lenta, encara que a poc a poc s'avança, gràcies en bona part a l'escola, que és un element fonamental.

Com he dit adés, per a l'elaboració del *Llibre blanc de l'ús del valencià* hem contractat una gran enquesta que ens posarà al dia sobre l'estat de salut de la nostra llengua, i ens ajudarà a totes les institucions i persones compromeses amb el valencià a prendre mesures efectives per enfortir-lo.

Tot i això som conscients que vint anys no són res si els comparem amb el temps de retard que portem. Estes dos dècades han servit per a molt. Potser mai s'ha avançat tant en menys temps. I en eixe camí, el suport institucional de la Generalitat ha sigut fonamental.

Des de la recuperació de les nostres institucions històriques, el valencià ha rebut un impuls transcendental, una espenta d'una importància incalculable. L'ensenyança en les escoles, com ja he dit, ha servit perquè les noves generacions de valencians i valencianes coneguen i utilitzen la nostra llengua, i fins i tot que puguem estimar-la.

Els, els jóvens, són la millor esperança cap al desitjat canvi que situe el valencià en igualtat de condicions respecte a l'altra llengua cooficial a la Comunitat Valenciana, el castellà. No obstant les bones perspectives, la situació del valencià encara és preocupant, com ho és la situació de tantes llengües.

L'impacte del castellà en la nostra societat, la falta de mitjans de comunicació públics i privats que utilitzen preferentment el valencià i l'arribada de milers d'immigrants, entre altres qüestions, fan que la posició del valencià estiga en desavantatge respecte al castellà.

Hem de seguir treballant per a aconseguir que la societat, que els nostres conciudadans, estimen amb orgull la llengua. També és missió nostra fer possible que el valencià arribe a tots els racons de la Comunitat Valenciana. Les institucions, els agents socials, els col·lectius cívics, el món associatiu i els valencians del carrer hem de ser conscients que ens juguem molt.

El valencià –és possible– està més viu que mai, però també correm el perill de perdre'l si no som capaços de sensibilitzar la societat que l'idioma, com si es

tractara d'un camp, cal llaurar-lo, regar-lo, abonar-lo... si volem que, quan arribe l'època de collir els fruits, la collita siga l'esperada.

En esta tasca és fonamental la política lingüística del Govern valencià. La sensibilitat demostrada per l'actual president de la Generalitat, Francesc Camps, ha quedat de manifest fa només unes poques setmanes amb motiu de la presentació d'un document en el qual el Consell dóna prioritat a l'ús del valencià en l'Administració com a exemple de cara a la resta de la societat.

Este document, concretat en un decàleg de mesures, és una bona demostració de l'esperit del Govern valencià en favor de la nostra llengua i de l'acceptació de les recomanacions institucionals que des de l'Acadèmia vam fer als membres del Consell als pocs dies de prendre possessió.

També he de subratllar que, en la nova configuració del Govern Valencià, la Direcció General de Política Lingüística "exercix les funcions en matèria de promoció, normalització i ús del valencià en col·laboració amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua". Esta menció expressa del Decret que regula l'estructura orgànica de la Generalitat ens obri el terreny a una col·laboració que pot afavorir molt la difusió i el foment del valencià.

El suport dels nostres governs a institucions com l'AVL és el millor estímul per a continuar avant. El camí és llarg i complex, però estem segurs que aconseguirem la tan desitjada normalitat del valencià.

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua vol ser una institució capdavantera en esta qüestió. Portem dos anys de treball per a tancar un conflicte que, a poc a poc, es va solucionant amb trellat, diàleg i prudència.

Aprofitant la celebració del XX aniversari de la LUEV, vull dir que els valencians, des de Vinaròs fins a Oriola, tenim una oportunitat històrica de defensar lo que ja tenim i d'aprofundir en les verdaderes qüestions que tanquen vells conflictes.

En eixe objectiu sempre estarem disposats a col·laborar amb tots aquells que vegem l'Acadèmia Valenciana de la Llengua com una institució valenciana, al servici dels valencians i al servici de la llengua valenciana.

Bona nit i moltes gràcies.